

Nr 35.

Utlåtande med anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet för hushållningssällskapen att genom lantbruksnämndernas förmedling erhålla lån för inköp av gårdar att drivas som ekonomiska demonstrationsjordbruk.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 67 av herr *Sundelin* och II: 72, av herr *Ahlsten m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta

1) att jämväl hushållningssällskapen skola få rätt att erhålla lån genom lantbruksnämndernas förmedling enligt de bestämmelser som äro gällande för enskilda jordbrukare, därest gårdarna inköpas för att drivas som ekonomiska demonstrationsjordbruk med högst 20 ha odlad jord;

2) att hushållningssällskapen måtte tilldelas ett statsbidrag av den storlek, som motsvarar vad en medellös jordbrukare kan erhålla i bidrag genom lantbruksnämnden;

3) att hushållningssällskapen, under förutsättning att icke driften vid demonstrationsjordbruket täcker samtliga kostnader, tilldelas ett demonstrationsanslag för varje gård av högst 2 000 kronor, samt

4) att ett anslag å 20 000 kronor för sagda ändamål ställes till Kungl. Maj:ts disposition under budgetåret 1950/51.

Över motionerna ha yttranden inhämtats av lantbruksstyrelsen och Hushållningssällskapens förbund.

I skrivelse den 21 februari 1950 har *lantbruksstyrelsen* anfört följande.

Frågan om anordnande av demonstrationsjordbruk av den typ, som motionärerna föreslagit, har delvis behandlats av 1949 års försöksgårdsutredning i dess betänkande den 20 december 1949 (stencilerat). Utredningen, som visserligen funnit, att denna fråga väsentligen låg utanför dess uppdrag, föreslår att frågan om inrättandet av demonstrationsgårdar skall bli va föremål för särskild utredning, eventuellt i sammanhang med en allmän översyn av den lokala försöksverksamhetens arbetsuppgifter och organisation.

Styrelsen anser, att inrättandet av demonstrationsgårdar skulle kunna bli av betydelse för upplysningsverksamheten bland jordbrukarna. Styrelsen kan emellertid icke finna den av motionärerna föreslagna metoden att finansiera förvärvet av och förbättringsåtgärderna på demonstrationsjordbruken innebära några väsentliga fördelar. Hushållningssällskapen, vilkas verksamhet regleras av stadgar, godkända av Kungl. Maj:t, och i huvudsak finansieras med statsmedel, böra knappast tillföras medel för de nu föreslagna demonstrationsjordbruken omvägen över lantbruksnämnderna utan i stället direkt från riksstaten.

Lantbruksstyrelsen, som delar försöksgårdsutredningens uppfattning att frågan om inrättande av demonstrationsjordbruk bör bliva föremål för särskild utredning anser sig av ovan anförda skäl icke kunna tillstyrka bifall till motionerna.

Det av *Hushållningssällskapens förbund* avgivna yttrandet, som är dagtecknat den 22 februari 1950, är av följande lydelse.

Som påpekats i motionerna föreligger stort behov av ökad upplysningsverksamhet rörande de ekonomiska konsekvenserna av olika rationaliseringsåtgärder inom jordbruket. Detta torde framför allt gälla de mindre brukningsdelarna. Utan tvekan skulle det därför på många håll vara av stort värde med de föreslagna demonstrationsjordbruket, vid vilka man kunde belysa möjligheterna och förutsättningarna för en ekonomiskt lönande jordbruksdrift. Dylika jordbruk finnas för närvarande redan på vissa håll. Några hushållningssällskap ha sålunda inrättat sådana gårdar och hit hör vidare den nu under lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök sorterande studiegårdsverksamheten i Norrland. Det skulle dock vara värdefullt, om ytterligare sådana demonstrationsgårdar kunde komma till stånd. Vid detta slag av demonstrationsgårdar synes man icke minst böra inrikta sig på att belysa och klarlägga de många problem, som stå i samband med det mindre jordbrukets mekanisering. Då de vid demonstrationsjordbruket kunna erfarenheterna och resultaten framför allt torde vara till nytta och gagn i hushållningssällskapens upplysnings- och undervisningsverksamhet rörande jordbruksdriftens rationalisering, böra dessa gårdar handhas av och knytas till sällskapen. Förbundets styrelse vill därför tillstyrka, att möjligheter beredas hushållningssällskapen att erhålla statligt stöd för inrättande av angivet slag utav demonstrationsgårdar.

I samband härmed vill förbundsstyrelsen erinra om att förbundet den 24 oktober 1949 hos Kungl. Maj:t hemställt om vidtagande av åtgärder för att statsbidrag skall kunna utgå till täckande av kostnaderna för försöksverksamhet vid av hushållningssällskap inrättad och driven försöksgård. Med hänsyn till det förhållandevis ringa antalet statliga försöksgårdar i landet och det på grund av jordbrukets utveckling stegrade behovet av försöksverksamhet är en utökning av antalet försöksgårdar nödvändig. De av hushållningssällskapen inrättade försöksgårdarna skulle närmast utgöra lokala komplement till det statliga försöksgårdssystemet, framför allt i de områden där någon statlig försöksgård ej finnes. Den vid hushållningssällskapens försöksgårdar bedrivna försöksverksamheten kommer givetvis i samband härmed att i vissa avseenden få en mera demonstrationsinriktad prägel. Enligt vad förbundsstyrelsen har sig bekant har 1949 års försöksgårdsutredning i sitt nyligen avgivna betänkande behandlat och diskuterat såväl sådana ekonomiska demonstrationsjordbruk, som motionärerna förordat som av förbundet föreslagna, utav hushållningssällskap inrättade försöksgårdar. Utredningen har emellertid föreslagit, att hithörande spörsmål skola bliva föremål för en särskild utredning i samband med en allmän översyn av den lokala försöksverksamheten. Även om verksamheten vid de bägge slagen av gårdar kommer att ha helt olika karaktär och inriktning, äro dock vissa problem, framför allt i fråga om det behöfliga statliga stödet till gårdarnas anskaffning och till den årliga driften, av mera gemensam art.

Förbundsstyrelsen, som tillstyrker att möjligheter öppnas för hushållningssällskapen att erhålla statligt stöd inte blott för inrättande av ovan omnämnda försöksgårdar utan även för nu föreslagna ekonomiska de-

monstrationsjordbruk, får därför förorda, att i förevarande motioner angivna åtgärder måtte närmare prövas och utformas av den utav 1949 års försöksgårdsutredning ifrågasatta särskilda utredningen.

Utskottet. Demonstrationsjordbruk av den typ, som avses med motionerna, ha otvivelaktigt flera betydelsefulla uppgifter att fylla. Genom sådana jordbruk kunna bland annat förutsättningarna för en ekonomiskt lönande drift vid de mindre brukningsdelarna belysas på ett effektivt sätt. Emellertid torde de i motionerna berörda frågorna till en början böra närmare utredas. Ämnet torde falla inom området för den av 1949 års försöksgårdsutredning ifrågasatta särskilda utredningen. Enligt uppgift sysslar även småbruksutredningen med hithörande spörsmål. Det synes därför utskottet lämpligt, att motionerna överlämnas till Kungl. Maj:t för att efter Kungl. Maj:ts prövning tillställas den utredning, som de närmast angå.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen måtte besluta att överlämna motionerna I: 67 och II: 72 till Kungl. Maj:t med hemställan, att motionerna måtte tillställas den utredningskommitté, som närmast beröres därav.

Stockholm den 11 maj 1950.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Alfred Andersson*, Anderberg, Näslund, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson, Hugo Sundberg*, Ernst Hjalmar Nilsson* och Isaksson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Jacobson i Vilhelmina, Hægglom, Jonsson i Järvsand och Ahlsten, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Svensson i Ljungskile*, Nilsson i Varuträsk*, Boman i Stafsund och Andersson i Långviksmon.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.